

Redacția și Administrația:

Budapesta, VIII., Conti-utca 4.

Aci sunt a să trimitte tot felul de scrisori, cereri și bani.

Tot aci să primesc anunțuri cu prețurile cele mai moderate.

Un număr 10 fileri.

ADEVĚRUL

FOAIE POLITICĂ, SOCIALĂ ȘI ECONOMICĂ.

Organul partidului socialdemocrat din Ungaria.

Foaie pentru poporul muncitor român.

Redactata de un comitet.

Apare în prima Vineri după 15.

Redactor-responsabil: Aurel Cristea.

„Adevărul“

și

„Glasul Poporului“

costă pe an: Pentru Austro-Ungaria 2 coroane. Pentru strălăutate 3 coroane iar pentru America 1 dolar (5 coroane).

Banii sunt a se trimite la adresa: „Adevărul, Budapesta, VIII., Conti-utca 4.

INVITARE.

Comitetul regnicolar român al partidului socialdemocrat din Ungaria invită pe această cale pe toți tovarășii români conștienți din ținutul Ardealului, ca să ia parte în număr cât mai mare ca delegați la

conferința comitatensă

ce se va ținea în ziua de 3 Iulie în orașul Brașov înainte de amiază la 9 ore, în marea sală dela „Munkás Otthon“ din Hotel „Grand“, cu următoarea ordine de zi:

1. Organizația economică și politică.
2. Votul universal.
3. Alegerile.
4. Pressa.
5. Politica comunală.
6. Alegerea comitetului comitatens.
7. Propuneri.

*

Tovarășii! Agitați în cercuri cât mai largi pentru reușirea cât mai frumoasă, a conferinței comitatense din Brașov. Deci, pe lucru să ne punem.

Comitetul regnicolar român.

Să ne împlinim datorința.

Deviza să ne fie: Să ne împlinim datorința de muncitori conștienți!

— Față de ce ce?

— Față de pressa socialdemocrată română din Ungaria!

Au nu vedeți voi frați muncitori români, cum tovarășii noștri nemți, unguri, slovaci etc., cum agitează în interesul foilor lor și la ce rezultate frumoase au ajuns, de aceia ar trebui să luăm și noi pildă dela ei, să lucrăm fără a cunoaște osteneala și a agita în interesul foilor noastre ca și ei, să nu spună lumea: Că tot Românii urma! Ci din contră: Românii să fie fruncea!

Deci: Să ne împlinim datorința! Să facem din răspuțeri la abonenți noi la foile noastre „Adevărul“ și „Glasul Poporului“.

— Pentru-ce?

— Ca una din ele să devină: Foaie săptămânală și politică.

Asta e dorința întregii muncitorimi române din Ungaria, atât a tovarășilor din provincie cât și a celor din capitală. Și aceasta numai prin o întinsă propagandă vom ajunge, ca una din foile noastre, cu data de 1 August să apară ca foie săptămânală și politică.

Însă rezultatul, până acum e cam slab, dar sperăm, că totuși vom ajunge, a ne realiza dorința.

Dacă e toții vom munci, dacă e toții vom agita din răspuțeri fără osteneală, atunci nu credem că această chestie o să rămână nerealizată.

Mai cu seamă când știm și simțim marea lipsă a unei foi săptămânale, atunci nu mai e de stat pe gânduri, ci trebuie să ne punem pe muncă.

Să nu rămână o casă sau colibă românească din care să lipsească foile noastre. Să nu fie un muncitor industriaș sau agrar pe care să nu-l facem să aboneze foile partidului socialdemocrat din Ungaria, ce apar în limba română „Adevărul“ sau „Glasul Poporului“.

Să arătăm și să le spunem tovarășilor muncitori români, azi încă inconștienți de marea lor chemare, că ce va să zică presa socialdemocrată.

Să le spunem, că această presă e redactată și scrisă în stil popular tot numai de muncitori, ci nu de domni. Muncitorul dorește cultura și înaintarea muncitorimeii române.

Precum foile partidului socialdemocrat „Adevărul“ și „Glasul Poporului“ sunt unicele foi, pe cari nu le pot cumpăra domni să țină cu ei, decât aceste foi serie durerea poporului, îi arată poporului calea cea dreaptă, pe care trebuie să meargă de aici înainte, spre cucerirea tuturor drepturilor ce li-se cuvin de oameni și cetățeni ai acestei țări. Li arată poporului calea ce duce spre un traiu mai fericit, mai bun și mai omenesc. Afară de astea aceste foi combat aspru nedreptățile și fărâdelegile ce le comit guvernele, autoritățile etc. față de poporul muncitor român. Precum aceste foi combat aspru clericalismul, care e sluga guvernelor și care caută cu tot prețul de-a întuneca mințile poporului.

Cu un cuvânt în aceste foi e scrisă dreptatea, adevărul și cultura.

Rămânem deci cu speranța, că tovarășii din provincie și-or împlini datorința de muncitori conștienți.

Deviza să ne fie: Pe muncă, spre realizarea idealului și spre edarea foii săptămânale și politice! Trăiască „Adevărul“! Trăiască „Glasul Poporului“!

Cu frățietate

Comitetul regnicolar român.

Alegerile.

Trecut-au și alegerile. Învins'a partidul muscălesc. Zdrobitus'a cu desăvârșire banda coalitionistă. Nimicitu-s'au mandatele naționalităților. Din 26 deputați din trecut, într'ava azi nici a 3-a parte, abia 8 deputați în fabrica legilor, prin porțile parlamentului.

Pentru-că pactul a fost la mijloc, pe care voia să-l lege naționalistii români, cu guvernul. Însă Slovacii n'au urmat tactica Românilor. Pact nu s'a încheiat, decât s'a zdrobit partidul naționalităților din parlament. Pentru-că e știut, că mâna lui Tisa, a jucat rolul principal între Khuen și naționalistii.

Dar oare ce fel de concesiuni ar fi putut aștepta naționalistii dela guvern? Ei le știu. Noi numai ni-le inchipuim. Concesiuni împreunate cu ciolane. Alceva nu ne putem inchipui. Destul, că pertractările s'au rupt în timpul din urmă și astfel pactul nu s'a încheiat, însă în schimb s'au nimicit mandatele.

Poporul ce știe, pe spatele lui se joacă mârșava politică a domnilor, care îl duc la sapă de lemn, și care l'a dus și până acum, „marii politiciani“ burghezi, că doar poporul cu aceștia ține strună, până-când nu o mai avea nici ce mai băga în gură.

Dovada cea mai bună, sunt alegerile din urmă. Poporul alegător, parte din cauza teroarei, excepțiune, parte din cauza beuturii, mănăcării și cumpărarea sufletului cu arginții lui Iuda, se aruncă cu votul în tabăra dușmanilor lui, și-i predă cinstea cu cuvintele: Votez pentru N. N. candidatul partidului muscălesc, pentru-că mai presus de conștiința mea stau: Arginții lui Iuda, alcoolul și papricașul.

Partidul muscălesc a învins!

Iar învingerea afară de cele mai sus amintite, o poate mulțumi teroarei de care s'a folosit.

Intregi sate cu alegători erau incunjuțuri între păduri de sulți și țevi de puști și astfel erau conduși la votare și siliți să voteze acolo unde se porunceau.

Vorba, parte la poruncă, parte de frică, iar parte turmentați de beutură alcoolică.

Alegerile, precum noul parlament sunt pătate și de sânge. Sânge a curs. Sânge ferbinte din vine omenesci. Mulți au devenit victimele sulitelor și gloanțelor bestioilor jandarmeriei, cadavrele să putrezească înainte de vreme, pentru-că puterea voește — triumf.

A triumfat!

Bucuria lui Khuen, fostul cel mai reacționar bărbat de Stat al Croației, eșirea din piele a lui Tisza, fostul reacționar al Ungariei, și îndestulirea cea mare a capului încoronat Francisc Iosif și a Camarilei, de eșirea triumfală a guvernului din alegerile pentru dieta țării ungurești.

Însă lupta, pentru a obține majoritate parlamentară nu e altceva, decât a zdrobi cu desăvârșire cel mai elementar drept al poporului, dreptul de vot universal, egal, direct și secret.

Lucru știut este, că înainte de asta cu 4 ani și ceva, venirea la putere a bandiților coalitioniști, încă nu a fost altceva, decât o aliare a partidelor reacționare, contra dreptului poporului, și astfel voește să facă azi, cu venirea la putere a erei vechi 67-iste, îmbrăcată în haina nouă — rămânând tot vechea reacțiune — de „Partid al Munciei“.

Însă se va înșela reacțiunea.

Dreptul de vot universal, egal, direct și secret, care e cel mai elementar drept al poporului, n'are să devie șters de pe ordinea zilei.

Nu-i putere cerească, dar mai puțin pământescă, care să poată îndeplini cererea și dorința clasei feudale maghiare.

Feudalismul trebuie să piară, cum a perit și în alte părți.

Parlamentul de azi, e parlament de clasă, în care se aduc legi în interesul și favorul domnilor, și legi de subjugare pe seama proletariatului.

Poporul în schimb are datorințe față de patrie, însă drepturi nu. Poporul e bun a plăti dările cele mari Statului, a merge de soldați, a merge în războie, a plăti însuși cu sângele-i, cu viața-i chiar, a deveni prada hordelor corbilor, a lăsa în urmă-mame, frați, surori și tați, văduve și orfani!

să țipe înspre cerul neîndurerat, pentru astea toate îi bun poporul, însă de-a avea drepturi nu!

N'ai să te revolți popor, când cetești această nedreptate? Mai bine privești, cum te bagă tiranii de viu în mormânt? Oare n'ai să te revolți, pretinzându-ți dreptul? *Dacă nici acum . . . , atunci nici odată! . . .*

Popor ridicăți brațul tău puternic și înainte de-a lovi cu el, spune:

Drept și libertate! sau . . . !

Destul a fost trăind înlăntuiți în chinuri și mizerie.

*

Guvernul a învins acum odată la alegeri! Dar să știe, că poporul e treas și știe și vede ce se face față de el. Inșă drepturile, îndeosebi — *dreptul de vot universal, egal, direct și secret* — nu i-le va delapida, nici Khuen, nici Tisa, dar nici întreagă banda mamelucă a lor.

Guvernul cu majoritate va intra în parlament, a cărui porți se vor deschide din nou pe ziua de 24 Iunie a. c. Că ce va face pentru popor, sau contra poporului vom vedea.

Dacă contra, poporul va zice:

— Răzburare!

In 24 Iunie c., se va deschide parlamentul prin Mesajul de Tron, ce-l va ținea bătrânul rege Francisc Iosif, în fața noi aleșilor deputați, dar credem, *că ce va promite Mesajul de Tron acum, nu va rămânea, simplă frază ca la 1906.*

Să naște însă întrebarea, dacă va promite ca la 1906, *drept de vot universal poarelor din Ungaria*, ci nu va promite altceva? . . . Vom vedea!

Inșă poporul trebuie să se bazeze pe propria-și putere, pe propria-și forță. Dacă va fi hotărât și cu energie și curaj va intra în luptă — eventual — de mâne, atunci cu siguranță, că din acea luptă aprigă, poporul va eși triumfător și nu mai tiranii.

Curaj și energie, — învingere sigură!

Aurel Cristea.

RĚVAȘ.

„Cuvântul grofilor“.

Acesta a fost titlul unei foi volante, apărută în mai multe zeci de mii de exemplare și împărțită între muncitorimea română din întreaga țară.

Inșă procuratura din Budapesta a dat ordin ca „Cuvântul grofilor“, care e „periculos“ pentru clasa înaltă, să se confiscă.

S'a și confiscat, însă durerea lor, că n'au mai găsit ce confiscă.

Și pentru asta, procuratura din Budapesta a pornit proces de presă, contra tovarășului Aurel Cristea, sub pretext, că a făcut agitație în contra clasei de sus, precum ură între clase etc.

Săptămâna trecută i-s'a inmanuat actele de acuză pe o estindere de 16 pagini tov. Aurel Cristea, care momentan și-a dat în lăuntru apucăturile contra actelor de acuză, pe cari juriu de acuzare, le-a respins.

Tov. Cristea nu-i rămâne altceva, decât să aștepte pe cel mai apropiat timp citația, pentru a apărea în fața Curții cu jurații din Budapesta.

Astfel de libertate de presă există în Ungaria!

Vorbire de program.

Tov. Iosif Csiser și-a ținut vorbirea de program Duminecă, în 29 Maiu în comuna Pâncota din cercul Șiriei, în fața unui număr public, explicând programul partidului socialdemocrat în cel mai larg sens al cuvântului, pe care l'a ascultat mulțimea cu cea mai mare atențiune și cu cea mai mare însuflețire, căci un astfel de program bogat nu s'a mai auzit prin acele părți.

După vorbirea de program a tov. Csiser au mai luat cuvântul și alți tovarăși, cari cu toții au recomandat alegătorilor, să voteze cu candidatul partidului socialdemocrat, cu tovarășul Csiser.

După vorbirea de program, tov. Csiser a alcătuit în Pâncota secțiunea română a partidului socialdemocrat din Ungaria, și s'a făcut mai mulți abonenți la foile noastre de partid.

Din fizia.

— *Vorbiri de program, adunări oprite. — Confiscări. — Perchiziții. — Expulzare.* —

Vorba e de Ungaria, unde prim-ministrul și ministru de interne Khuen-Héderváry, când a luat cărmuirea țării în mână a declarat: *Voiu căuta să asigur dreptul de întrunire, mai largă libertate de presă, etc.* Astea le-a spus Khuen, prim-ministrul și ministru de interne al Ungariei, însă așa se vede, că pașauale de fisolgăbirăi și căpitani de poliții fluera pe declarațiunile domnului Khuen.

Di Khuen spune una, în provincie se face alta. Și anume:

Tovarășul Ioan Flueraș, candidatul nostru în cercul Chișineului, a voit să-și țină vorbirea de program Duminecă, în 29 Maiu, înainte de amiazi în Chișineu și după amiazi în Socodor.

Fisolgăbirăul sub pretext, că spiritele sunt agitate, *oprește ținerea vorbirei de program.*

*

Tovarășul Teodor Onișor, candidatul nostru în cercul Aiud, a voit să-și țină vorbirea de program Duminecă, în 29 Maiu în Aiud, însă căpitanul orașului, fără nici un motiv, *oprește vorbirea de program.*

Inșă în ciuda autorităților, tovarășii s'au retras într'un mare restaurant, unde tovarășul Onișor și-a ținut vorbirea de program, în fața unui număr însemnat de alegători și tovarăși.

*

Tovarășii din Toracul-Mare au înștiințat adunare populară pe Duminecă, 5 Iunie, pe care solgăbirăul a *oprit-o*, fără de-a aduce motiv.

*

Tovarășul Tiron Albani, a împărțit prin Ajud foi volante cari nu sunt confiscate, poliția a prins de veste, *le-a confiscat*, și s'au dus apoi la locuința tov. Albani, făcându-i *perchiziție*, confiscând și de acolo ce-au mai găsit.

La poliție i-s'a spus tov. Albani, că-l *expulzează*, dacă mai are curajul de-a împărți foi volante.

*

Tov. Constantin Folea din Streja-Cârțișoara, a împărțit foile volante trimise de noi în mai multe comune din jur, iar o parte le-a ținut, cu cari a plecat în una din zilele trecute la Porumbacul-inferior, unde avea să-și isprăvească și niște lucruri familiare, dând la cunoscuți câte-o foaie volantă, iar străjimeșterul de jandarmi l'a deținut, și l'a dus înaintea pretorului, care se afla tocmai atunci în comună și i-a *confiscat* foile volante 20—30 la număr ce le mai avea, iar pe tovarășul Folea l'a *expulzat* acasă, pornind cercetare contra lui.

*

Iată dle ministru! Cum stăm cu libertatea pe toate potecile în Asia, pardon Ungaria! Avem drept când spunem, că pașauale de fisolgăbirăi și căpitani de poliție, fluera pe declarațiunile D-Voastră. După cum se vede, de pe acum se începe din nou era reacționară Tisza-istă.

Pretindem să-ți pui la ordine slugii, dle ministru! Și transformați această Azie, într'o Ungarie civilizată, par'că asta v'a fost programul? . . .

Jos cu tiranii! Inainte fără teamă! Trăiască libertatea!

==== Răspândiți în tot locul ====

„GLASUL POPORULUI“

Conferința comitatensă din Timișoara.

Comitetul regnicolar român, a ținut Duminecă în 5 Iunie a. c., a treia conferință comitatensă la Timișoara. Cu toate, că timpul pentru agitație în favoarea conferinței a fost cam scurt, totuși conferința a avut o reușită cât se poate de bună.

La conferință afară de tovarășii din Timișoara, 14 comune cu 60 delegați au fost reprezentate.

Conferința se deschide la orele 9 înainte de amiazi. În numele conchemătorilor tov. Traian Novac, salută pe cei prezenți și recomandă de președinte pe tov. Damian Petrovici, iar de notar pe tov. Iosif Corcan, cari se primesc unanim.

Tovarășul președinte Petroviciu prin un discurs cât se poate de frumos arată însemnătatea conferinței, și predă cuvântul tovarășului Karl Péter, care salută conferința, în numele comitetului din Timișoara, după care predă cuvântul tov. Novac, care referă punctul prim *Organizația politică și economică* arătând în ce hal se află țara, atât pe terenul politic cât și economic, precum se ocupă pe larg cu soarta muncitorimeii, arătându-i suferințele și mizeria în care se află, — spunând — îmbunătățirea soartei numai prin puternica organizare bazată pe lupta de clasă, o vom ajunge.

De aceea datorința fiecărui muncitor român e a se organiza în cadrele partidului socialdemocrat internațional. (Așa-e!)

Urmează punct 2 și 3, *alegerile și votul universal*, pe care îl referă tov. Pavel Buciumean, arătând teroarea de care se folosește guvernul, spre a eși învingător din aceste alegeri, apoi arată însemnătatea votului universal, egal, direct și secret — spunând — până-când acest drept nu se sancționa în lege, până atunci liniște în țară nu va fi, muncitorimea încontinuu va lupta energie din toate puterile pentru realizarea lui, și dela aceste lupte nu-i permis ca să se retragă nici muncitorimea română din Ungaria. Deci, frați români! Intrați în luptă în rând cu noi, pentru *cucerirea votului universal, egal, direct și secret!* (Așa vom face! Strigăte din toate colțurile sălei!)

Iar după punctul 4 *Politica comunală*, care a fost referată de tov. Novac, a urmat *presa*, pe care a referat-o tovarășul Buciumean, care se ocupă apoi pe larg cu însemnătatea ei atât pentru mișcare cât și pentru muncitorimea română în general. Arată deschilinirea cea mare ce există între *presa noastră și presa naționalo-clericală română*, sunt pline de parapașăcuri, nimic folositor pentru poporul muncitor, precum de multe-ori aceste foi scriu contra muncitorilor, de aceea trebuie lăsate laoparte, pentru-că în ele ne vedem dușmanul, să căutăm de aici înainte să sprijinim cu toată puterea foile noastre „Adevărul“ și „Glasul Poporului“, a face noi abonenți, ca pe ziua de 1-iu August una din foile noastre, să apară, ca foaie săptămânală și politică.

După acest punct se fac mai mulți abonenți la foile noastre și alege comitetul comitatens din următorii tovarăși: Traian Novac, Iosif Corcan, Dimitrie Stoica, Ioan Cornean, Trifu Costa, Victor Babuț, Damian Petrovici și Pepa Vinte.

După care tovarășul preș. printr'un discurs inflăcărât, declară a treia conferință comitatensă, la orele 12 la amiazi — de închisă.

Piară hidrele!

Iată un cuvânt, pe care buzele fiecărui om conștient trebuie să-l rostească.

Trăim timpuri de grea încercare, pentru noi muncitorimea, atât dela orașe, cât și dela sate. Totul depinde numai și numai dela noi. . . .

Ca să ajungem la o soartă mai bună și la un traiu mai omenesc, trebuie ca să ne

strângem toate puterile la un loc, atât muncitori de pământ cât și industrieși și împreună se pornim o luptă crâncenă, *contra vidrelor înveninoase, cari încep a-și înfige tot mai adânc colții lor înveninați în carnea noastră.*

Să le strivim cu desăvârșire de pe acest pământ!

Destul ne-au înveninat sângele!

Să le arătăm călăilor, că muncitorimea numai stă cu mâinile în sân și nepăsătoare, ei sus și tare își pretinde drepturile ei *jurate*, neținând cont nici chiar de viață.

De mai multe veacuri am cerut dreptate, dar nu ni-s'a dat. Am așteptat mereu, pacinici am fost, că poate azi, mâne, dar totul înzadar.

Acum numai putem răbda, pentru-că vedem zilnic, cum în loc de dreptate, ni-se face nedreptate, fărădelegi zilnic să fac față de noi muncitorii, cari muncim din greu, asudând, și zdrobindu-ne trupurile zi și noapte pentru întreținerea Statului și a trântorilor, cari nu muncesc, cari trăesc după munca noastră.

Aceste hidre, acești trântori, ne-au sub măduva din oase, și ultima picătură de sânge din corpuri.

De aceea pretindem, după muncă cinstită, *un trai mai bun, după datorințe, să avem și drepturi.*

Primim cele cerute? sau nimicim hidrele!

Dacă vom mai sta în nepăsare ca până acum, *atunci soarele dreptății, egalității și al libertății, pentru noi în vecii-vecilor nu va mai răsări.*

Credem, iubitorilor frați, că mai există azi în sufletele voastre un pic de energie, ca să nu vă mai lăsați a fi încătușați de acești călăi nemiloși, cari numai la perire voesc a vă duce.

Până-când oare să mai suportăm aceste fărădelegi ce le întimpinăm zilnic din partea domnilor?

Oare să nu fim noi în stare a ne scutura și a zdrobi de pe mâinile și picioarele noastre acele lanțuri, cari ne țin încătușați de atâta amar de vreme? . . .

*

Cum zic am așteptat mult, foarte mult, dar acum nu ne vom mai înăduși glasul, ei ca eroii de-odată vom pași spre hidrele veninoase, fără nici o teamă, fără nici o frică, și vom stoarce fără nici o milă veninul din ele.

Fericirea și bunăstarea unui popor, numai prin luptă se poate cuceri. Deci și noi vom lupta! . . .

Insuși poetul Coșbuc ne spune :

Noi ne-am plâns, ne-am plâns de-ajuns
Ne-au scuipat și n'am răspuns,
Am crezut în soarte. . . .

Da! Am crezut! De aici încolo nu vom mai crede în nimic și singuri vom căuta să ne facem dreptate.

Înainte cu trufie, frați muncitori, spre *curcirea libertății, frățietății și a egalității! Jos trântorii! Trăiască muncitorimea!*

„*Rin.*“

Slugile Domnului? Conducătorii poporului?

Când vorbești cu un naționalist român, sau când cetești o foaie a lor (care la fiecare prânz mănâncă câte-un jidan, pentru-că exploatează țăranul bun și blajin). Și unul și altul venind vorba de popi, îți va spune într-un ton sentimental popii noștrii? mă rog dta nu asemenii popii noștri, cu popii catolici, acei sunt într'adevăr niște lipitori, cari n'au altă țântă, decât să strângă avere și să trăească ei bine, pe câtă vreme popii noștri sunt niște adevărați apostoli desinteresați ai poporului, fără de ei nu știu zău cum am duce-o noi românii? Fără de pătura asta intelectuală, românii ar fi perduți și foarte repede aduși la sapă de lemn, de celelalte naționalități și îți va adauga ironie și disprețuitor.

Mă rog, dta întău să cunoști popii români și pe urmă să vorbești de ei!

Am avut ocazie să vorbesc săptămânile trecute cu un paur din Csermő com. Aradului, călătoriam amândoi spre Șiria și vorbind de una alta, a venit vorba și de popi, îl întreb cine e preot la d-voastă? și cum se poartă cu paurii, e om bun?

— La noi e preot *Dumitru Popovici*, de bun e bun, pentru el e foarte bun.

— Cum așa? îl întreb ieu.

— Știu și eu, când a venit la noi era sărac lipit pământului, acum e cel mai gazdă în comună.

— Iarămas ceva moștenire dela vre-o rudă?

Pe dracul ia rămas! nu ia rămas nimic, dar e bicher cum de fel sunt toți, trage de unde poate, pe lângă slujba preotească se mai ocupă și cu altele, de pildă el aduce bani la toți care le trebuie dela Victoria.

— Cu un cuvânt atunci el e agentul băncii Victoria?

— Da, dar asta nu ar fi nimic, dar răul e, că pentru fiecare vecsel pe care îl scrie ia 1 coroană, pentru scris și pe lângă asta 28 de cruceri pentru poștă și sunt mulți nevoiași cari au nevoie de câte 20—30 coroane, sau și mai mult și vin la el și el le aduce, dar coroana e coroană, ori de serie vecselul, ori de nu.

— E mare comuna?

— Cam la vre-o 500 de fumuri.

D-ta ai scos vre-odată bani dela Victoria și ce camătă ai plătit?

— Scos, pentru 20 coroane, plătești 1 coroană pe 6 luni.

— Păi asta e zece la sută camătă pe an și legea nu permite decât cel mult șase la sută. Lui îi dai camăta, sau o plătești direct băncii?

— Ba lui, că el îi aduce și el îi duce când e terminul, dar dacă la termin cumva nu ai parale să plătești, atunci trebuie să dai 4 zloți și 80 de cruceri gloabă.

— Cât? Pentru-ce?

— *Patru zloți și optzeci de cruceri gloabă pentru-că la termin, când s'a împlinit șase luni, nu ai avut bani să-i dai înapoi.*

— Și banii ăștia tot lui îi dai?

— Firește că lui.

— Sunt mulți cari scot bani?

— Sunt, în fiecare Duminecă 20—30 de inși stau în ograda popii, cărora le trebuie, bani, așa, că el în fiecare Duminecă are 20—30 cor. câștig.

Bună meserie!

Bună zău când o cunoști bine, și poporul nostru nu putem să ne plângem își cunoaște meseria, mâne-poimâne tot satul e al lui. Pe fata dela nevasta dintău a trimis-o la școli mari învață franțuzește, ear el acasă juipoaie în dreapta și stânga cât poștește.

Casa bisericii a avut niște pământ și oameni, s'au hotărât să-l vândă ca să cumpere pe prețul lui sămânță de sămănat, ca să-l împartă între oameni care nu au, un fel de împrumut primăvara și toamna îl dau înapoi. Ei bine părintele nostru, când te duci la el și îi spui că ai lipsă de patru măsurii de sămânță îți dă, că trebuie să-ți dea, că nu e al lui ci a tuturor. Dar în loc de 4 măsurii (120 chile) el îți face măsura așa, că capeți numai trei măsurii (90 chile), dar la toamnă când trebuie să dai sămânța înapoi, atunci măsura lui crește și îți ea și mult de 4 măsurii, de aia spuneam eu, că e bun părintele nostru pentru el.

*

Credem, că numai trebuie mare comentariu, faptele vorbesc dela sine. Eată aceștia sunt *conducătorii morali ai poporului, aceștia sunt apostolii desinteresați, care conduc poporul la fericire, la lumină și la un trai mai bun.*

Dar mult n'are să-i mai reușească nici părintelui Popovici să jefuiască poporul, pentru-că și poporul românesc va deveni conștient de rolul lui în țara asta, atunci îi va mătura și timpul acela nu e departe.

Cezianu.

Bazaconii.

În Nr. 9 al revistei „Luceafărul“ a apărut o notiță pe care credem de cuviință să o publicăm, așa ca fiecare tovarăș să o poată ceti, să vadă ce bazaconii să publică și în Luceafărul. Iată-o :

„*Reuniunea meseriașilor din Sibiu* e o „*vatră luminoasă*“ pentru infiripânda noastră clasă de mijloc, care în puține locuri va fi atât de conștientă de menirea ei națională, ca tocmai în această metropolă a vieții românești din Ardeal. În Sibiu meseriașii români nu sunt lăsați în brațele întâmplării, ei nu poartă cravate roșii și nu maimuțeresc tot ce e străin, ei nu se însuflețesc pentru *Internationala* și nu bat capul cu gândul scoaterii unei gazete socialiste, — căci ei nu se simt ai nimănui, ei ei înțeleg că toți laolaltă, împreună cu celelalte clase sociale, formează o mare familie, care are aceleași tradiții și aceleași nădejdi pentru viitor. Ei știu, că sunt o parte organică a *neamului românesc* și din această conștiință pornesc toate faptele lor. Etc., etc.“

Notița asta mititică, ne-arată clar și lămurit, cât de greșit a fost autorul, când a scris-o. Așa se vede încă e unul dintre cari le place să 'ndruga la spanacuri și bazaconii să-l creadă proștii, însă noi, nu-l putem crede.

Mai cu seamă când spune, că meseriașii din Sibiu nu se însuflețesc de *Internationala*, din contră, chiar că se însuflețesc, dacă nu toți, dar partea cea mai mare.

Cei cari nu se însuflețesc, aceia au de suferit, a muncii 11—15 ore zilnic, prin „verke-arile (atelierele), „kocos“-urilor (micilor măestri), cu simț național, că astfel se dictează în reuniune, ca prin „marele simț național“ să tragi și pielea de pe muncitor, că e român și naționalist.

Asta-i deviza, conducătorilor reuniunilor meseriașe.

Însă cei cari se însuflețesc de *Internationala* și sunt organizați pe baza luptei de clasă,

aceia au și o soartă mai bună, timpul lucrului e fixat zilnic 8—10 ore, precum au o plată mai cinstită, decât cei însuflețiți de reuniunea națională.

Prin cuvântul „naționalism“ se exploatează muncitorul român.

Acum se naște întrebarea, ce e mai bine să porți cravată roșie, să te însuflețești de *Internationala* și se înaintezi pe calea culturală modernă, precum a ajunge la o soartă mai bună, atât pe calea economică cât și politică, sau să porți cravată roșu-galbin-vănat, și să te însuflețești de Naționalism, să dai ca racul înapoi, să te hrănești de-o literatură hodorogită, veche, de pe timpurile lui Noe, căci cam astfel de cărți și broșuri se găsesc în biblioteca reuniunii meseriașilor din Sibiu, precum romane senzaționale, ca Haiducu Pipă, Măruntel, Lebeniță etc., precum să te ametească în Seratele literare, cu povestirile lui Arghir, Strigoi, Popa Colac și Popa Pupăză etc., și să te lași să-ți tragă pielea, să muncești pân' te-o lua dracul, să nu-ți plătească cinstit, și la urmă să te batjocorească, pentru-că ești român și naționalist?

Răspundeți, muncitori români!

Lăsați „*vatra întunecoasă*“, pe care autorul notiței cu forța o face „*luminoasă*“, și intrați în adevărata organizație muncitorească, care s'a înființat acum nu de mult la Sibiu, în *Secțiunea română a partidului socialdemocrat*, despre care vă veți convinge că ea e adevărata „*vatră luminoasă*“, până-când reuniunea meseriașilor români, e „*vatra întunecoasă*“.

Muncitori români! Aici vă este locul.

Mai una avem de spus: Sărman „Luceafăr“, unde-ți razele, cu cari vrei să luminezi în noaptea clericalismului?!

— Sinca. —

Răspândiți în tot locul
„ADEVERUL“
foaia muncitorilor români din
Ungaria.

Apel către muncitorimea română din America.

Muncitori Români! Tovarâși!

A sosit timpul, când și noi muncitorimea română aflătoare azi în America, să ne organizăm pe bazele luptei de clase, în cadrul partidului socialdemocrat internațional, de aceea lansăm acest apel în coloanele prețuitei noastre foi, din marea îndepărtare „Adevărul”, care e mai lăsat printre muncitorimea română din America, și prin care vă invităm a lua parte în număr cât mai mare la al

2-lea congres al socialdemocratilor români din America,

ce se va ține în zilele de 3 și 4 Iulie c., în *Cleveland, O., la sediul secției locale, din 604 Str. Clair Av.,* cu următoarea provizorie

Ordine de zi:

1. Darea de seamă a secretarului general. 2. Atitudinea noastră față de socialiștii din America. 3. Pressa, (edarea unei foi). 4. Organizare, (crearea de secțiuni noi, în diferite State ale Americii). 5. Edarea programului socialist, după care urmează mai zece puncte din cele mai alese.

*

Muncitori Români din America!

Acum odată ni-se dă ocaziune, ca să ne întâlnim laolaltă, și împreună să discutăm două zile întregi, eventual și 3 zile, ce avem de făcut pe viitor?

Trebuie să știm, că în America se află azi vre-o câteva sute de mii de muncitori români, cari să nutrească încă din cultura pe care le-o dă clerul.

Că Metropoliile din Ungaria, atât ortodoxă, cât și catolică română, s'au îngrijit de-a trimite în toate orașele Americii, unde se află muncitori români, câte-un păstor snfletesc, care să le înegrească și pe mai departe sufletul și să-i țină și pe mai departe în întunecare — cum i-a ținut și acasă — să nu-și cunoască chemarea de muncitor, să nu să poată cultiva cu o cultură modernă, precum să nu se organizeze pe bazele socialdemocrației, etc.

Lucru știut este, că clerul ori-unde s'ar afla el, e sluga capitalismului.

Deci lupta noastră trebuie s'o îndreptăm contra acestora, spre a scoate muncitorimea din ghiarele lor și a-i organiza pe bazele socialdemocrate, ea numai așa vom putea înainta.

Afară de asta avem foarte multe altele de discutat în acest congres.

Deci sperăm, că glasul nostru va avea răsunet în inimile muncitorilor români din America, nu va rămânea nici un tovarăș român conștient, care să nu ia parte la acest congres de mare însemnătate.

Cu cât mai mulți delegați vor fi, și cu cât mai mulți vor lua parte la discuții, cu atât mai bune și mai sănătoase vor fi hotărârile ce le vom aduce.

Români din America! Să ne organizăm pe bazele luptei de clasă.

Ca încheiere cităm cuvintele marelui nostru apostol Carol Marx, care a spus:

„Muncitori din toate țările, — uniți vă!”

Comisiunea generală a organizațiilor socialiste române din America.

Cum să ne organizăm?

După-ce muncitorimea română din Ungaria, a început ca să vadă și să simtă singură nedreptățile și fărădelegile ce se fac zilnic față de ea, din partea atât a guvernărilor, precum și a conducătorilor naționalo-clericali, cari îi țin în întunecare și nu-i permite ca să se cultive, ci o predă de sclavă capitalismului în mai mare parte străin, care o exploată după plac și voie, azi cuvintele noastre adresate către muncitorimea română din Ungaria, atât prin presă, cât și prin graiu, și-au găsit răsunet în inima muncitorimei române, așa, că ea a devenit azi setoasă după organizare. Cea mai mare

parte caută ca să rupă cu trecutul, că au văzut însuși, că trecutul nu a fost altceva decât o cale fără țintă. Din mizerie și lipsă numai aceea au scăpat, cari și-au luat drumul spre America. Statul din ce în ce tot mai mari poveri a pus pe capul sermanului proletar, care azi a ajuns într-o stare de deplâns. Deci, și ei știu deja, că numai un singur lucru le mai ajută și anume: *Organizarea pe baza luptei de clasă în cadrele partidului socialdemocrat internațional.*

Și fiindcă în foarte multe rânduri primim scrisori dela tovarășii din provincie în care ne cer explicații cum să se organizeze, cum să înființeze secțiunea etc., ne ținem deci de datoriță a-le scrie în câteva puncte clar și lămurit, de care să se știe ținea fiecare tovarăș conștient. Și anume:

1. Secțiunea română a partidului socialdemocrat din Ungaria se poate înființa în orice comună sau oraș locuit de tovarășii români.

2. Membru al secțiunii poate fi ori și cine dacă vorbește limba română fără deosebire de neam și religie, atât muncitori industriași, cât și agrari, precum mici meșteri și mici proprietari de pământ.

3. Înființarea secțiunii se face în următorul mod:

5, 7 sau 9 persoane se adună la un loc, și aceștia pot momentan alcătui secțiunea, alegându-se unul din ei președinte, altul secretar, cassar, iar ceilalți rămân ca membrii în comitet. Caută să agite ca să întărească secțiunea cu înscrierea de cât mai mulți membrii noi.

4. Secretarul e îndatorat ca momentan după alegerea sau constituirea comitetului, ca să facă un mic proces-verbal, precum să inducă în o listă numele membrilor aleși în comitet, și acestea se trimet la redacția foilor noastre spre publicare.

5. După hotărârea congresului român ținut la Brașov, comitetele secțiunilor sunt îndatorate a încasa 6 fileri ca dare de partid săptămânal, dela fiecare membru, dintre cari 3 fileri se trimite comitetului regnicolar, iar 3 fileri române secțiunii locale.

6. Cărțile de membrii să capătă în cinste dela comitetul regnicolar român din Budapesta, tot asemenea și mărcile pentru darea de partid, ca să se știe fiecare cât a plătit și cu cât e în restanță.

7. Înscrierea de membrii se face în cinste. O marcă costă 4 fileri, din cari 3 fileri se trimite la comitetul regnicolar român, iar 1 filer rămâne secțiunii locale, precum și taxa ce e peste cei 4 fileri încă rămâne secțiunii, care bani se pot folosi pentru speșele necesare, precum pentru chestii culturale, bibliotecă, gazete socialiste etc.

8. În fiecare săptămână e nevoie de ținerea unei conferințe științifice, pentru cultivarea membrilor. Mai ales asupra chestiei economice și politice, cât și asupra socialismului.

9. Comitetul e îndatorat, ca la fiecare trei luni să țină o adunare de membrii, iar la an o adunare generală în care să-și dea darea de seamă asupra activității sale, ca să știe și membrii ce se face. Secretarul secțiunii e îndatorat a trimite o dare de seamă și comitetului regnicolar din Budapesta.

10. Orice îndrumări sau sfaturi, pot să ceară tovarășii din provincie dela comitetul regnicolar român, care urgent le va răspunde la toate clar și lămurit.

Deci tovarășii, acuma numai pe muncă! Arătați că poporul român, nu numai în războaie și lupte crâncene a știut să fie învingător, în urma căreia nu i-a rămas altceva decât mizerie, boală și orfani, dar și atunci când e vorba de interesele sale și de progresul tuturor muncitorilor români.

Însă asta numai atunci o veți arăta, când fiecare din voi va fi organizat și brav soldat al partidului socialdemocrat din Ungaria.

Ioan Mihut, secretar.

CRONICA.

— La 1 lună temniță au fost condamnați tovarășii I. C. Frimu, Gh. Cristescu și D. Marinescu din partea bestialului guvern „liberal” al României și a justiției lui de clasă.

Guvernul „liberal” cu ori-ce preț a voit să pună mâna, pe acești trei conducători ai mișcărei românești, dar nu le-a reușit, decât prin mod tâlhăresc, poliția bucureșteană cu toți bandiții ei, au pus la cale o încăierare cu muncitorimea organizată, care eșia afară la stradă după intrunirea de protestare dela 19 Octomvrie contra mișeliei guvernului care sechestraser pe tov. C. Racovski la Căineni.

Pentru această încăierare, poliția barbară română cu întreg aparatul ei, s'au aruncat asupra acestor trei tovarășii, învinovățându-i că ei au pus la cale încăierarea, și fără a fi vinovați, justiția i-a condamnat la câte 1 lună închisoare.

Toți trei tovarășii, săptămâna trecută au intrat în temnița Văcărești spre a-și împlini osânda.

Muncitorimea română din Ungaria, privește cu dispreț la faptele barbare ale batjocoriturii guvern „liberal” român și transmite salutul lor tov. întemnițați.

— Greva tipografilor, e aproape pe sfârșite. În foarte puține locuri mai stau în grevă lucrătorii. Greva s'a isprăvit, cu învingerea lucrătorilor. Despre lucrurile murdare întâmplare în tipografiile românești „naționale” și „clericale” ne vom ocupa în nrul viitor.

De-ale noastre.

Scrisori, ce interesează comitetul român regnicolar, să se trimită pe adresa: Ioan Mihut, Budapesta, I., Apród-utza 10., II. em. 16.

— Iar bani, ce privește com. regnicolar român să se trimită la adresa tovarășului cassar Ioan Vișlar, Budapesta, I., Apród-utca 8., I. em.

La fondul de agitație al comitetului regnicolar român din Ungaria, au contribuit tovarășii G. Boeriu 2 cor., P. Buciumean 2 coroane.

Atențiune! Toți acei tovarășii, cari au încasat abonamente la foile noastre, sunt rugați, ca cel mult până 1 Iulie a. c., să ne trimită socoțile, pentru-că avem mare trebuință de ele, pentru o dare de seamă, și să vedem, câți abonenti s'au strâns pe luza Maiu. La din contră îi vom publica cu numele, ca pe niște tovarășii ce nu-și cunosc datorința.

Muncitorii români din Budapesta țin întruniri și conferințe științifice, serate literare în fiecare Duminică seara la orele 8, în sala ospătăriei Holecz Márton, VII., Huszár-utca Nr. 10, colț cu Szegényház-tér.

Fond de agitație. Nu odată, ci în mai multe rânduri prin diferite apeluri ne-am adresat tovarășilor noștri conștienți, ca să caute și să dea intru-cât le stă în putință, un mic sprijin material comitetului regnicolar român, ca acesta să poată mai ușor ajunge în acea poziție de-a trimite oratori în diferite părți ale provinciei locuite de români, spre a putea lăți ideile mărețe ale socialismului și în acele pături muncitorești azi încă inconștiente de marea lor chemare, spre a trezi și în ei dorul de libertate, egalitate și frățietate.

Însă — durere — până acum nici tovarășii conștienți de chemarea lor, nu ne-a prea luat în seamă apelurile făcute, afară de o foarte mică parte.

Deci, rugăm pe tovarășii conștienți, ca de aici înainte să ia acest apel mai serios și să-și împlinescă fiecare datorința, cu cât va binevoi.

Poșta redacției.

Toți acei căror le-a expirat abonamentul, sunt rugați a-l reînnoi, căci în caz contrar suspendăm trimiterea foilor.

Mai multura. Cele trimise au rămas pe numerii viitori. Le vom publica pe rând.

D-nei Smara (București). S'a primit cu mulțumită volumele trimise secțiunii noastre. Mai sperăm și altele.

Trăznetul. Pe lângă toată bunăvoința nu s'a putut publica.

Tipografia Világosság, societate anonyma, Budapest, VIII., Conti-utca 4.

De pe cîmpul de luptă

Rugăm comitetele grupelor, ca să ne înștiințeze întotdeauna, despre eschiderile, boicoturile și grevele ce se fac, ca să putem publica altfel, în caz contrar nu vom mai publica nimic.

Lucrătorii constructori.

De ocolit sunt următoarele locuri: Nagyikinda (Moara cu aburi), Szilágy-somlyó.

Lucrătorii bărdași.

Următoarele locuri sunt de ocolit: În grevă este orașele: Kiszékely și Brașov.